

הלכות סבה סימן תרלב

(ג) לפתלים פחות מארבע אמות, בשרה, (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו * כל זמן (ז) שיש בו ארבעה טפחים. ופמה דברים אמורים, בסבה גדולה שיש בה יותר על הספק פסול שבבעה טפחים על שבעה טפחים, אבל בסבה קטנה (ח) שאין בה (ג) אלא שבעה על שבעה, בין באמצע בין מן הצד, בשלשה טפחים פסולה, בפחות משלשה (ט) בשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסבה לכשעור: **ב** * ואור בין בגדולה בין בקטנה שנים, דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה, * בפחות משלשה פשרה ומצטרף להשלים הסבה (ד) (י) * ואין ישנים תחתיו: הגה (יא) ודוקא שהולך על-פני כל הסבה (י' ירוחם ג"ח ח"א) או שלש בו כדי לעמד בו (יב) ראשו ורבו, אבל בלאו הכי מטר, דהא אין סבה שאין בה נקבים נקבים (י"ז ספ"ק). והא דסקף פסול פוסל בארבעה ואור בשלשה, הינו דוקא (יג) שהפסיק הסבה לשמים ולא נשאר שעור הקשר סבה עם דפנות במקום אחד, (יד) אבל אם נשאר שעור סבה במקום אחד, (טו) המקום ההוא פשר, (טז) ואף (ס) שמבחוץ, אם מחבר לו מן הצדדים (טו"ז) **ג** (יז) סקף פסול פחות מארבעה ואור אצלו פחות משלשה, אין מצטרפים לפסול. * הלכך, אם אור שלשה במקום אחד, אפלו מעטו בסקף פסול, פשר. והני מלי בסבה גדולה, (יח) אבל בקטנה שאין בה אלא שבעה על שבעה, אם יש בין שניהם שלשה טפחים, מצטרפים לפסול: **ד** * אם יש סקף פסול שני טפחים ועוד סקף פסול שני טפחים ואור פחות משלשה מפסיק ביניהם, (יט) יש להסתפק אם שני

ו הרי"ף והרמב"ם שם ושאר פוסקים ז מירא ודבא שם י"ט ח מירא ודבא משמו דממירי פי רב וי"ט וסו בגמרא י"ט ח מירא ודבא שם י"ט ח חסמות והראשון שם פסקו כ טור ג"ס אביי הראש

באר היטב

לפסול ליכא הכשר סבה, מ"א: (ד) ואין ישנים. הא דחמיר אור מסקף פסול בסבה קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אור בשלשה וסקף פסול בארבעה, השעם, שבאורי נראה לענין טפי ההפסק בסקף ממה שנואה בסקף פסול: (ה) שמבחוץ. עין בטור ותמצא דאם יש לה ג' דפנות והפסול הולך ע"פ ארבע פסולה דליכא בכל צד אלא דפן ומחצה, ואם הפסול הולך לחפה, אם נשאר שעור סבה פשר שם, ואם יש פחות מר"א מדפן האמצעי עד סוף הספק

הוא ד"ט, אלא דברין אין לסתור זה מחצות, וצריך לנהר בנה כי מצוי הוא, עכ"ל: (ג) לפתלים. ניל דאם הגג עקם כנגיין שלנו א"ע"פ שיש בשפוע ד' אינו פוסל א"כ"כ יש במשפ"ו ד' דאז תופס בסבה ד', ואם הגג עקם למעלה, והלמטה בסמך לו קורה, א"ע"פ שאינו נמשך ממנו ג"ט, כיון דבבכה רחוק ממנו ג"ט אין מצטרפין, ולא אמרין חבט ולבוד להחמיר, מ"א, ע"ש: (א) אלא ד'. אינו מקרקע, ואפלו יש בה ט' ומחצה וסקף פסול ג"ט פסולה, כיון דכי שקלת לה

באור הלכה

בנה: * כל זמן שיש בו ארבעה טפחים. ואם הניח גסר רחב ד' טפחים אפמא דמטלתמא, אף-על-פי שלא הנגיס לפסה אלא ג' טפחים פסולה, דהני לה פסול היצוא מן הסבה דניחן בסבה (גמרא דף י' ע"ב). וכן במקור אבניהם בשם המאור דמירי בסבה קטנה, וכאשר נגכה אלו הארבעה טפחים מקו לא ישאר הכשר סבה: * אורי וכו', בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה. שהרי אין כאן דפן לסבה, דבנה לא ישק לומר דפן עקמה כיון שאין באן אלא אורי: * בפחות משלשה פשרה ומצטרף וכו'. דאמרין לבוד והני כסתום: * ואין להשלים תחתיו. הוא כיון אכילה, ונקט שנה בכל מקום, משום דבנה אסור אפלו צראי, מה שאין כן באכילה (אחרונים). ודן זה הוא גס"פ בין אם הוא באמצע או מן הצד. ומשמע בגמרא דהא דאמרין אין ישנים תחתיו הוא מדאוריתא, דמקשה הגמרא שם ימי איכא מידי דאצטרופי מצטרף והוא עצמו אינו פשר, ומשני שם, עין שם: * הלכך אם אורי שלשה במקום אחד, אפלו מעטו וכו'. והוא הדין לסקף פסול בארבעה טפחים בסבה גדולה ומעטו בין בגנים ובין באורי (שיטת ריב"ב):

מזנה בנרחה
דבגבה רחוק ממנו שלשה טפחים, (י) אין מצטרפין: (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו כל זמן וכו'. ורצה לומר, דאף דהסבה בלה כשרה היא, מכל מקום אותו המקום כיון שהוא ארבעה טפחים הוא המקום חשוב לעצמו ואין מתבטל לגבי הסבה: (ז) שיש בו ארבעה טפחים. ואפשר אפלו אם בפנים הסבה אין בו כי אם שלשה טפחים¹⁶ וטפח אחד בולט לצד חוץ, אפלו הכי (י"א) אסור לישב תחתיו: (ח) שאין בה אלא שבעה על שבעה. אינו מקרקע, דאפלו הסבה מתקנת תשעה ומחצה ויש בה סקף פסול שלשה טפחים, פוסלת כל הסבה, כיון דכי שקלת לה לפסול ליכא הכשר סבה מ"א. וכן באילה רבה¹⁶: (ט) כשרה וישנים תחתיו. דכיון שהוא דבר מועט, (י) חשיב כמאן דליתא [ט"ז]: **ב** (י) ואין ישנים תחתיו. הא דחמיר אורי מסקף פסול בסבה

קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אור בשלשה טפחים וסקף פסול בארבעה טפחים, כתב הט"ז השעם, שבאורי נראה לענין טפי ההפסק ממה שנואה בסקף פסול: (יא) ודוקא שהולך וכו'. קאי אפחות משלשה טפחים, ולענין שלשה טפחים מקרב לקמה: (יב) ראשו וכו'. בר"ן איתא ראשו או רבו, וכן משמע בריטב"א, עין שם: (ג) שהפסיק הסבה לשמים. ורצה לומר, שהסבה הנה לה שלש דפנות, וסקף הפסול או האורי הולך לחפה, ונשאר שעור סבה במקום אחד לצד דפן האמצעי של הסבה: (יד) אבל אם נשאר וכו'. ורצה לומר, שהפסול או האורי הולך לחפה, ונשאר שעור סבה במקום אחד לצד דפן האמצעי של הסבה: (טו) המקום ההוא פשר. דהא יש לו שלש דפנות, אבל חלק החיצון שמעבר השני פסול, דהא אין לה כי אם שתי דפנות. (יג) ואם יש פחות מארבע אמות מדפן האמצעי עד סופו של הסקף פסול, (יד) אף חלק החיצון פשר, דאמרין דפן עקמה עד שם, אבל אם אורי מפסיק, פסול חלק החיצון, דהא באורי ליכא למימר דפן עקמה: (טז) ואף שמבחוץ. ורצה לומר, פעמים אף חלק החיצון שמבחוץ בס' כן פשר, בין בסקף פסול ובין באורי, כגון שמחבר מן הצדדן, או מצטרף הפנימי והחיצון להכשר סבה, דהינו אפלו אין בפנימי לבוד שעור הכשר סבה [מ"א בשם הפוסקים]; ומכל מקום אותו חלק של אורי או סקף פסול אין לישב תחתיו כללי עלמא. ובספר בכורי יעקב מפקפק על זה שכתבנו דמצטרף הפנימי והחיצון להכשר סבה, עין שם: **ג** (יז) סקף פסול פחות מארבעה ואור אצלו וכו'. ורצה לומר, אפלו היה הסקף באמצע על-פני כל ארכו, אפלו הכי אין מצטרף אצלו האורי לפסול הסבה ומבוקם האורי, אף דאין בו שלשה ודינים כנ"ל בפעיפין הקודמין: במקום סקף פסול, כיון דאין בו ארבעה טפחים מטר לישן תחתיו¹⁶, וסבה מקום האורי, אף דאין בו שלשה טפחים אין ישנים תחתיו, כנ"ל בסעיף ב: (יח) אבל בקטנה וכו'. דשם שור שעוריהו לתדרי, דגם כקף פסול דינו שם בשלשה טפחים לפסול, כנ"ל בסוף סעיף א, אף הלכך מצטרפים תרניהו לפסול כשיש בין שניהם שלשה טפחים¹⁶: **ד** (יט) יש להסתפק וכו'. ולכן אם

שער הצינור

(י) ולא אמרין חבט ומי ולבוד להחמיר [שם]: (י"א) וכמו דאמרין לעיל בסימן תרכט סעיף יח שהשקן על צדיהו דבדורא אין בו ד' טפחים, משום דנעשו כשפודין של מתכות, אפשר דבענינגו גס"פ הכי. וכתבתי בלשון 'אפשר' משום דהפגון אבניהם מסתפק בזה¹⁶, עין שם: (י"ב) ולא פוש משעם לבוד, דהכא יונא במשמות מפסיק לא שיק לבוד, ודוקא באורי שיק לבוד [פמ"ג]: (י"ג) הראש: (י"ד) ומכל מקום חלק הפנימי גס"פ פשר, דלגבי דילה לא אמרין דפן עקמה¹⁴ [שם]:

הִלְכוֹת סֵפֶה סִיּוֹן תְּרַלָּב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אין בו כי אם שלשה טפחים⁶ וכו', אסור לישב תחתיו⁷.

מחיצה גמורה]. מאידך, דעת הגרי"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פ"ו הע' סד) שאין צורת הפתח מועילה להפסיק. והגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכז) הסתפק בדבר, ולמעשה דעתו שיש לעשות מחיצה שרוחבה שבעה טפחים, או להעמיד במשך שבעה טפחים קנים במרחק פחות משלשה טפחים זה מזה, ובהמשך אפשר לחלק את הסכך על ידי צורת הפתח.

6 היינו כשיש דופן שמפרידה בין השלשה טפחים לבין הטפח [שבזה הסתפק המג"א], אך אם אין שם דופן שמפרידה, אלא רק שאין שתי הדפנות שבצד נמשכות עד למקום הטפח, כתב בבית"ל (ד"ה כל) שמפורש בגמ' שהנסר נחשב כנסר ארבעה, ופסול.

ואם הסכך הפסול מסכך פחות משלשה טפחים בתוך הסוכה [עד הדופן] ויותר מטפח מבחוץ, דקדק הגרצ"פ פראנק (מקראי קודש סוכות ח"א סי' יב) מדברי המשני"ב כאן שאינו נדון כסכך פסול ברוחב ארבעה טפחים. וכן מבואר ברבינו אברהם מן ההר (סוכה יד, ב) ובמאירי (שם) לענין נסר הנמצא על פתח הסוכה [ואין דופן שמחלקתו באמצע], שרק כשנכנס הנסר לסוכה בשיעור שלשה טפחים, שהוא שיעור חשוב הפוסל בסוכה קטנה. נחשב הוא כסכך פסול ברוחב ארבעה טפחים [בצירוף הטפח שמבחוץ, על ידי דין 'פסל',] אך לא כשפחות משלשה טפחים מהנסר נמצאים בתוך הסוכה, ובח"י הריטב"א (שם) הסתפק בזה. מאידך, החו"א כתב (א"ר ח סי' קמד ס"ק ד) לגבי נסר שעל פתח הסוכה [ואין דופן באמצע], שגם אם רק פחות משלשה טפחים מהנסר נמצאים בתוך הסוכה, נחשב הוא כסכך פסול ברוחב ארבעה טפחים לענין זה [ואף על פי שאין בחלל הסוכה אפילו שיעור חשוב של שלשה טפחים, וראה מה שביאר הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ו דבר הלכה אות יב) שכשיש סכך פסול בשיעור ארבעה טפחים אסור לשבת אפילו תחת טפח אחד ממנו, מפני שהוא חלק מ'מקום חשוב' של סכך פסול, ואם כן הוא הדין בענינו החלק הנמצא בסוכה הוא חלק מ'מקום חשוב' של סכך פסול].

ואם סכך הסוכה כולו כשר, ומעליו יש גג שנמשך שלשה טפחים על גבי הסוכה, ועוד טפח נוסף מחוץ למקום הסוכה, כתב הגרצ"פ פראנק (מקראי קודש שם) שנראה שאינו פוסל את הסכך מדיון ארבעה טפחים של סכך פסול, ולא החמירו בזה אלא כשהנסר המסכך עצמו נמשך מחוץ לסוכה, וכן דעת הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה שם ארחות הלכה הע' 37). ולענין סוכה קטנה באופן זה, ראה מה שכתבנו על השע"צ (ס"ק יא).

[שעה"צ ס"ק יא]

משום דהגמ' אבקהם מספקא בה⁸.

8 והחו"א כתב (א"ר ח סי' קמד ס"ק ב) שהמג"א לא הסתפק בזה, אלא הכריע שמוטר לשבת תחתיו, כיון שהדופן חולקת את הנסר הפסול, וגורמת שמה שמחוץ לחלל הסוכה אינו נחשב כחלק מהנסר, וכן כתבו הבכורי יעקב (ס"ק ג) ושר"ת אמרי יושר (ח"א סי' עא), והוסיף החו"א (שם), שאף המהרש"א (סוכה יד, ב) שהביא המג"א [ונחלק עמו], יודה שמוטר לשבת תחתיו. וכתב עוד, שהוא הדין גם בסוכה קטנה שמונה נסר ארבעה טפחים על גבי הדופן ופחות משלשה טפחים ממנו נמצאים בתוך חלל הסוכה.

והמנהג למעשה [כיון שכתב המשני"ב והשעה"צ בלשון 'אפשר'], מבואר בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' צט) שהוא להקל כדעת החו"א, וכן נקט הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ו ארחות הלכה הע' 37).

ואם גובה המחיצה אינו אלא עשרה טפחים ואינה מגיעה עד הסכך הפסול, צידד בספר מקראי קודש (שם) שאין אומרים בזה דין גוד אטיק, ולכן אינה חולקת את הסכך, וכן מבואר בבכורי יעקב (שם) שאין מחיצה חולקת אלא אם כן היא מגיעה עד הסכך. מאידך, החו"א כתב (שם ס"ק ד) שגם באופן זה מועילה מחיצה לחלק את הסכך, וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (שם), ובח"ה סי' עג אות ה). ובשו"ת אמרי יושר (שם) כתב, שאם הדופן מגיעה עד גובה הסכך הכשר אך לא עד גובה הסכך הפסול [הגבוה ממנו], חולקת היא את הסכך הפסול, כיון שאומרים עליו 'חבוט רמי' ומשפילים אותו עד לגובה הסכך הכשר, והביאו בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ס אות ב).

ולענין סוכה קטנה שחמשה או ששה טפחים ממנה כשרים, והטפח או טפחיים הנותרים נמצאים תחת גג שרוחבו ארבעה טפחים, כתבו בשו"ת אמרי יושר (שם) ובשו"ת מנחת יצחק (שם) שאם יעמיד דופן תחת אמצע הגג, הריהי חולקת את הגג, והסוכה כשרה [וכפי שמבואר ברש"י (סוכה יד, ב) בין לפי המהרש"א (שם) ובין לפי המג"א (כאן)].

וכלים העומדים כמחיצה כדי להפסיק באמצע הסכך הפסול, וברדת האדם ליטלם משם בתוך ימי החג, דעת הגרי"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פ"ו הע' סה) שמועילים להפסיק.

[משנ"ב ס"ק ח]

סָכָךְ פְּסוּל שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, פּוֹסֵלֵת כָּל הַסֵּכֶה⁹ וכו', וְעַן בְּאֵלֶּיהָ רְבִּיהָ¹⁰.

9 ואם הסכך הפסול בשיעור שלשה טפחים בסוכה הקטנה אינו נמצא במקום אחד, אלא במקום אחד יש טפח וחצי ובמקום אחר יש עוד טפח וחצי, כתב החו"א (א"ר ח סי' קמד ס"ק ד) שנראה שהסוכה כשרה.

10 שם (ס"ק ג) כתב, שכיון שהסכך הכשר רחב יותר מארבעה טפחים, הסוכה כשרה, שהרי אף בסוכה שרוחבה אינו אלא שבעה טפחים, די בכך שיש בה יותר מארבעה טפחים סכך כשר. וכן כתב החו"א (שם ס"ק ג) שסכך פסול שאינו רחב ארבעה טפחים ואין לו מקום חשוב לעצמו, אינו נחשב סכך פסול בעצם, ופסולו בסוכה קטנה הוא רק מחמת שלמעשה חסר שיעור סכך כשר, ולכן יכול הוא להצטרף להשלים את החסר בשיעור הסוכה, וסיים, שצ"ע לדינא [וכן כתב שם (ס"ק ד) שאף שיש לצרד להקל, מ"מ לא הוכרע להקל].

[משנ"ב ס"ק י]

וְאֵין לְשֵׁנִים תְּתִיּוּי¹¹.

11 ואף שממה שאין ישנים תחתיו מוכח לכאורה שמקום האויר אינו חלק מהסוכה משום שאינו מיצל, ואם כן קשה איך מצטרף להשלים שיעור הסכך, ביאר בשו"ת אגרות משה (א"ר ח ח"א סי' קעז ענף ב) שנאמרו בסכך שני דינים, שמלבד שצריך להיות מיצל צריך להיות גם מחיצה שבעה טפחים [והיינו שצריך הסכך להיות כמחיצה כעין שצריך בדפנות, אלא שאמרה התורה שמחיצת הגג תהיה עשויה מסכך כשר], ואם כן מדיון עשיית צל אין מקום האויר

מילואים

הלכות סֵפֶה סִימָן תרל תרלא

המשך מעמוד 188

לשבת בסוכתו בשעת הגשמים, ואף לברך ברכת לישב בסוכה, ומטעם זה הורה (חשוקי חמד סוכה כח, ב) שרשאי אדם ליתעו מארץ ישראל למדינה שיורדים בה גשמים בחג, אם יסדר שם סוכה עם סכך כזה המגין מפני הגשמים, ובכך אינו נחשב שמכניס את עצמו למצב שאינו יכול לקיים את המצוה.

אכן, בשרית שבט הלוי (ח"ו סי' ס אות א) כתב שאף אם להלכה סוכה זו כשרה, מ"מ אין לייצר סכך כזה ולהתחכם לעשות דבר נגד הצורה הפשוטה של מצות סוכה.

מאידך, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני סוכות פ"ו סי' ג) שיתכן שסוכה זו פסולה, כיון שסכך זה מונע את כניסת הגשמים בקביעות, ודומה הסוכה לסוכת קבע, וכן הסכים הגר"י וייס (שו"ת קנה בשם ח"ב סי' כו-כז) שנראים דברי הגר"מ ברנדסדורפר (שם) שסוכה זו פסולה היא.

כשרה, כיון שיסוד הפסול של סוכה שאין גשמים יורדים לתוכה לדעת ר"ת הוא משום שבכך שמוגנת מפני הגשמים בסכך עבה נחשבת היא כבית, מה שאין כן בסוכה זו, שיש הפרש אויר בין הקנים העליונים והתחתונים שדרכו אפשר לראות את הכוכבים [ובו נכנסת רוח לסוכה], ואם כן אין צורתה כבית כלל, אלא רק נעשתה בה תחבולה כדי למנוע את כניסת הגשמים [דהיינו בעין דברי הט"ו (סי' תרלה ס"ק ב) שסוכה בגדיש כשרה אפילו אם הקש שבגגה מונע כניסת גשמים לסוכה, כיון שגדיש אינו נראה כבית כלל], וכן דעת הגר"שז' איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ח סי' ה) הגר"ח קניבסקי (קובץ יד הרש"ז עמ' נא) שסכך זה כשר, והוסיף הגר"ח קניבסקי (שם) שיש להקל כזה גם מחמת זה שאם הגשמים יבואו באלכסון, יכנסו לסוכה דרך הרווח שבין שני הסככים, ורק שאין דרך הגשמים לרדת באופן זה. וכתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות שם) שמי שיש לו סכך כזה מחוייב

הלכות סֵפֶה סִימָן תרלה

המשך מעמוד 192

נמצא בחלק האחר, כתב הגר"שז' איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ז דבר הלכה אות טו) שנסתבר שאסור כיון שהוא סתירה, שהרי רק אחד מהמקומות יכול להיחשב כסוכה כלפיו.

אמנם, לגבי אדם היושב בחלק החיצון ומברך ברכת לישב בסוכה, ורצה להוציא אדם אחר היושב בחלק הפנימי, כתב הגר"שז' איערבך (שם סי' ט) שיכול להוציא ידיו חובה, אף שלכאורה הוא תרתי דסתרי, כיון שכל אחד מקיים מצות סוכה במקומו [נראה לקמן (סי' תרלג ס"ק כג), ומה שכתבנו שם]. ומ"מ לגבי סוכה שיש לה שלש דפנות וסכך פסול יוצא מאמצע הדופן האמצעי על פני כל אורך הסוכה ומחלקה לשנים, אלא שכל צד כשר מדין דופן עקומה, הסתפק הגר"שז' איערבך (שם סי' י), ספר הסוכה פסקים והערות אות ג) אם מותר לשני אנשים לאכול בשני חלקי הסוכה באותו זמן, כיון שלומר ששניהם יוצאים באופן זה הוא ממש סתירה זה לזה, מה שאין כן באופן הנ"ל, שהחלק הפנימי של הסוכה בודאי נחשב כסוכה, וההלכה של דופן עקומה [שמכשירה את המקום של החיצון] לא נאמרה לפסול מקומות אלא רק להכשיר, ואין זו סתירה כלל כן לומר ששניהם יצאו.

[משנ"ב ס"ק יז]

בין דאין בו ארבעה טפחים מתר לישן תחתיה¹⁵.

15) והחזירא כתב (א"ח סי' קמד ס"ק ד), שנראה שאסור לישון תחתיו מפני שהם מצטרפים.

[משנ"ב ס"ק יח]

קשיש בין שניהם שלשה טפחים¹⁶.

16) ואם יש חמישה טפחים סכך כשר, ושני טפחים סכך פסול, ושני טפחים איר, כתב החכמת שלמה (כאן) שהסוכה כשרה [שהרי אפשר להתעלם מהאוויר, ולהכשיר בשאר].

עשה צל ועל כן אי אפשר לישון תחתיו, אך מדין מחיצה, די בכך שיש לבוד כדי שיחשב כמחיצה ומצטרף מקום האויר להשלים שיעור המחיצה.

[משנ"ב ס"ק יא]

ידקא שהולך וכו'¹².

12) ובאופן שהאוויר אינו על פני כל הסוכה אלא על פני רובה, או על פני שבעה טפחים, הסתפק החזו"א (א"ח סי' קמד ס"ק ה) האם נחשבים שני הצדדים כמקומות חלוקים, ואסור לישון בה כשאמצע גופו תחת האויר, או לא (שונה הלכות סי').

ושיעור רוחב האויר שאין לישון תחתיו כשהוא מהלך על פני כולה, כתב בשרית שלמת חיים (סי' שמה-שמת) שהוא כשיכול אדם לשכב על צידו ויהיה כל גופו תחת האויר. והוכיח דבריו מכך שלא התכר בפוסקים שכשמסככים בקנים [וכן 'פלפולנים'], שיש להקפיד להניח חלק מהם לרוחב הסוכה ולא רק לאורך הסוכה, כדי שלא יהיה אויר המהלך על פני כולה. מאידך, הגר"ח ש"ינברג (קובץ המועדים סוכות עמ' תשז) כתב שהשיעור הוא כשהאוויר החוצה את הסוכה נראה בבירור גם שמסתכלים על הסכך שבקצה השני של הסוכה.

[משנ"ב ס"ק יב]

ראשון¹³.

13) ואם מיעוט ראשו נמצא תחת הסכך ורובו תחת האויר, כתב החזו"א (א"ח סי' קמד ס"ק ה) שנחשב כאילו אינו בסוכה.

[שעה"צ ס"ק יז]

14) ומגל מקום המלך הפנימי גם-כן פשר, דלגבי דילה לא אקרינן דפן עקמה¹⁴.
14) אכן, לשבת כשראשו ושולחנו נמצאים בחלק האחד ואילו רוב גופו

הלכות סֵפֶה סִימָן תרלד תרלה

המשך מעמוד צט

[משנ"ב ס"ק ב]

קגון קפת גוים וכ'⁴.

4) ואף אם עשאה הנכרי עבור עצמו, ולא עשאה ישראל עבור הנכרי,

הונח לשם צניעות, אלא צריך שתהיה הסוכה מסוככת יפה באופן שהיה הסיכון הרבה יותר מרוב, שבכך ניכר שהונח הסיכון לשם צל ולא לצניעות.

הלכות ספה סיומן תרלב תרלג

הפסולים (כ) מצטרפים לפסל הספה:

תרלג דין גבה הספה, ובו י' סעיפים:

א משנה ריש ספה
ב כעטא וזבא שם
דסכה דירת עראי
דעין ג מסקנת
המקרא ערובי ג
ו שם דף
ז ה' מימא שם י'

א (א) *ספה שהיא גבוהה *למעלה (ב) מעשרים (ב) אמה, (ג) פסולה, (ג) בפין שהיא גדולה בין שהיא קטנה, בין שמחצות מגיעות לספק (ד) בין שאינן מגיעות, אבל עשרים קשרה, *אפלו כל סככה למעלה מעשרים, בין שאין בחללה אלא עשרים: **ב** יהיתה גבוהה יותר מעשרים (ה) והוציין (פרוש), ענפים קטנים עם העליון שלהם) יורדים (ג) למטה, (ו) אם צלתן מרבה מחמתן קשרה, *ואם לאו פסולה: **ג** *ספה

באר היטב

(ה) מעשרים. אמה בת ר"ט מצמקמות, כ"י: (ג) פסולה. דכין שהיא גבוהה כ"כ צריך לעשותה כדירת קבע ואנן בעינן דירת עראי, אבל פחות מעשרים אע"פ שעשאה חזקה קשרה: (ג) למטה.

באר הלכה

* למעלה מעשרים אמה. עין במשנה ברורה ובשער הצינין. ומצאתי לנכון להמתיק מה שכתב בספר מעשה ידן בקרב ד מהלכות ספה בשם הר' אברהם בנו של הרמב"ם וזה לשונו: והאצבע הנזקק הוא הנגדל מאיש בנינו ביניה, לא נגס האיברים ולא גדול האיברים ולא רח בשנים. אלא ממצע העינה שהגיע לתכלית הנגדל והוא כן ל"ה שנה או יותר, עד כאן לשונו, והוא נפקא מנה לקמה דברים: * אפלו כל סככה למעלה מעשרים. עין בדרכי משה בסימן שסג אות ז שכתב: ונראה מדברי הר"ף ורד"י ויגון ריש ערובין דאם היה בתחלה למעלה מעשרים ובה למטה, ציטת הקוה שהיא מפלל עשרים וכו', ונפקא מנה עם לענגנה, אכן כל הפוסקים לא חלקו בזה, וכן משה דסיס בעצמו 'כי היכי דהו' חללה עשרים' לא משמע הכי. ובספר גאון יצאק כתב דטפי ניחא למימר דאשתמש ספרי, וצריך לומר כר"ף 'משפת עשרים ולמעלה': * ואם לאו פסולה. ואף על גב דפסקינן לעיל דהיכי שאין בחללה יותר מעשרים, אפלו כל סככה למעלה מעשרים פשר, ומשמע דאפלו אין בסכך התחתונה לחוד שעור כדי שתהיה צלתה מרבה מחמתה פשר, ומשום דמצרפינן כל דרי דסכך הסגים זה על זה, וכו' פלג צלתה מרבה מחמתה, ואם כן הכי נמי נצרך סכך הגמיר להוציא? עין ברין שטרין והוציין יורדין לא חשיבי סככה, הלכך כל שאין צלתן מרבה מחמתן מחמת עצמן כמאן דליהנהו דמי ונמציא שחללה יותר מעשרים, מה שאין כן בסכך דחשיב, וכן כתב הרא"ש גס"פ דכשאין צלתן מרבה מחמתן כמאן דליהנהו דמי. ונראה לי פשוט דבאפ"ה אפלו ההוציין יורדין לתוך חלל עשרים גס"פ פסול, כל שהסכך שלמעלה מן ההוציין הוא יותר מעשרים אמה מן הארץ, ולפי זה אפשר לומר דמה דקטת הגמיר והוציין יורדין לתוך עשרים הוא לאשמעינן רביתא דסיפא, דאם אין צלתן מרבה מחמתן אפלו עשרים זה פסול:

המחצות ודי' במחצות קנים, וביותר מקאן צריך לעשות הכתלים תוקים עינין בית, שלא יפלו מרב גבהן. ולפי טעם זה, באם היו הכתלים מגיעים לסכך ורחקה הרבה, (ו) מפל שפן דפסולה משום דירת קבע. (ו) ומפל מקום בלמטה מעשרים ועשה הדפנות תוקים עינין בית, פשר, שהרי אפשר היה לו לעשותה ארצי, ולא הקפיד רמב"ם אלא היכי (ו) דמכרח הוא לעשותה קבע כמו בלמעלה מעשרים³: (ד) **בין שאינן מגיעות**. והסכך תלוי על קנים גבוהים, ואם הוא למטה מעשרים פשר בזה, וכדלעיל בסימן תרל ט: **ב** (ה) **והוציין יורדין למטה**. רוצה לומר, (ט) שאם נמדד עד ההוציין ליבא חלל יותר מעשרים: (ו) **אם צלתן וכו'**. פרוש, של אותה ההוציין, אי שקלית לסכך העליון יהיה צלתן מרבה מחמתן, קשרה, דמנינן עשרים מהם ולמטה:

שער הצינין

(טו) בבבוי יצאק: (טו) ופרוש, והי דאמרין שיהא חשיב כאלו שניהם סמוכים זה לזה, מפל מקום לא אמרינן שיהא פסול דקטתו (סולל¹) [מ"א]: (ה) והיו כשחושבין ד' אצבעות ונגדלין בנקות בפתח, יהיו האצבעות דבוקין זה בזה: (ג) ועל כן לענין עשה פסחים גבה, וכדלקמן בסעיף ח, ולענין ע' ד' פסחים ברובע, וכדלקמן בתורה, בעינן דוקא שיהיו הפסחים מנוחז², והם יותר למצמקמין חצי אצבע לאמה [ממ"א]: (א) ארונים בחוקת באר מדברי הרב המאירי בסוגין שיש לי בבתימח"ד. ועין לשון הרשב"י חלק א סימן קכו ובריתס"א בסוגין: (ד) דהתיב "בפכת חשבו שבועת מיים", אמרה תורה צא מדינת קבע ושב בדירת עראי [גמרא], והניו מדכתיב 'תשבו ולא כתיב 'תדורו' [שיטת ריב"ם]: (ה) הרי"ף ושא"ר פוסקים, ולכאורה לפי זה היה לנו להקשר בשאין הדפנות מגיעות לסכך כשהם נמוכים למטה מכי, שהרי בזה לא בעינן שיהיו הפסחות תוקות; ואפשר שבביל הקנים הגבוהים שעליהם נמח הסכך, שצריכים להיות תוקים עינין בשל בית שלא ישפירו מחמת גבהן. ועין בב"ח שכתב עוד טעם לפסול: (ו) אגרא. וכתבו התוספות ותרין דלך זה בדפנות, אבל בסכך, שעקר הספה על שם הסכך, לא מתפשטא מן התורה עד דצביד לה ארצי, דהיינו שלא יקבע הנסרים של הסכך במסמרים: (ו) ואו פסול אפלו עושה אותה ארצי [גמרא], ובגון שעשה מחצותיה ארצי וארע שלא נקלה, כן כתב הב"ח: (ז) תוספות ורא"ש בקרב קמא דערובין דף ג עמוד ב ובספה דף ד, וכן פנה האור ודוע בספה ותוקים מן מדברי רש"י, וכן הסיבוי האחרונים [הב"ח ובגורישע ומאמר מרדכי ומח"ש, דלא כמ"א בסכ"ב] והקלושו דגם הרי"ן מודה מן לדינא לדברי הרא"ש⁵ דהיכי שהיו ההוציין צלתן מרבה מחמתן הם חשיבי סכך גמור ולא בעינן שצריך לתוך חלל עשרים, וכמה מהם פתחו דטעמיהו טופי: ש כממ"א אברתם, ותפרי מגדים דחמ עצמו לקם דברי הפגן אברתם כמו שהוא לפנינו, ונקמת עם האחרונים ה"ל: